

VỀ PHÁT TRIỂN KINH TẾ HÀNG HÓA TRONG NÔNG NGHIỆP

Ở NƯỚC TA THỜI KỲ ĐỔI MỚI

LÊ HUY THỰC*

Sản xuất hàng hóa nông nghiệp, theo quan điểm của Đảng Cộng sản Việt Nam, có vai trò, vị trí rất quan trọng. Khi đề ra đường lối đổi mới toàn diện, Đại hội VI của Đảng (12-1986) đã khẳng định kinh tế sản xuất hàng hóa nông nghiệp ở nước ta có vai trò, vị trí quan trọng hàng đầu trong toàn bộ nền kinh tế quốc dân. Bởi vì nó đáp ứng được cả ba chương trình, mục tiêu lớn về lương thực - thực phẩm, hàng tiêu dùng và hàng xuất khẩu. Đại hội nêu rõ: "Yêu cầu cấp bách về lương thực, thực phẩm, về nguyên liệu sản xuất hàng tiêu dùng, về hàng xuất khẩu quyết định vị trí hàng đầu của nông nghiệp. Phải đưa nông nghiệp tiến một bước theo hướng sản xuất lớn, nhằm... tăng nhanh khối lượng và tỷ suất hàng hóa nông sản. Nông nghiệp phải được ưu tiên đáp ứng những nhu cầu về đầu tư xây dựng cơ sở vật chất - kỹ thuật, về vật tư, về lao động kỹ thuật"; "Nông nghiệp và các ngành công nghiệp nhẹ phải tạo ra sản phẩm xuất khẩu đáp ứng được nhu cầu nhập khẩu của mình và đóng góp ngoại tệ cho nhà nước"¹. Từ nhận thức đúng tầm quan trọng như thế của nông nghiệp nói chung, của sản xuất hàng hóa nông nghiệp đề xuất khẩu, trao đổi trên thị trường thế giới nói riêng, Đảng đã có chủ trương,

đường lối mới đúng và phù hợp hơn. Trước Đại hội VI, chủ trương, đường lối xây dựng và phát triển kinh tế - xã hội của Đảng là ưu tiên phát triển công nghiệp nặng trên cơ sở phát triển nông nghiệp và công nghiệp nhẹ... Đến Đại hội VI, sản xuất hàng hóa nông nghiệp đã được nhận thức lại về tầm quan trọng số một của nó, nên đã được ưu tiên để sản xuất và phát triển. Bước chuyển về nhận thức này đã dẫn đến hành động và hiệu quả thực tế. Tập trung, ưu tiên để sản xuất hàng hóa nông nghiệp, nên từ chỗ làm không đủ lương thực, thực phẩm đáp ứng nhu cầu thiết yếu và tối thiểu của nhân dân, đến nay, trên phạm vi cả nước, nhìn chung đã cơ bản đảm bảo được an ninh lương thực.

Không chỉ nhận thức đúng về vai trò, vị trí quan trọng hàng đầu của sản xuất hàng hóa trong nông nghiệp và việc chuyển nền kinh tế nông nghiệp từ tự cấp, tự túc lên sản xuất hàng hóa là việc làm mang tính cấp bách, Đảng Cộng sản Việt Nam còn định hướng khá nhiều chính sách, biện pháp để thực hiện nhiệm vụ lịch sử đó.

Sản xuất hàng hóa nông nghiệp cũng như sản xuất hàng hóa nói chung đều phải quan tâm vấn đề thị trường. Đây là nơi mua bán, trao đổi hàng hóa, là nơi thể hiện rõ, chính xác nhất khả năng cung cấp của người sản xuất và nhu cầu, mức độ tiêu dùng của xã

* Học viện CT-HC Quốc gia Hồ Chí Minh

hội. Tại Đại hội lần thứ VIII, Đảng đã nhấn mạnh vấn đề thị trường trong sản xuất hàng hóa, xác định thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa là một thể thống nhất với nhiều lực lượng tham gia sản xuất và lưu thông, đó "vừa là căn cứ, vừa là đối tượng của kế hoạch"; chủ trương gắn thị trường trong nước với thị trường thế giới². Đại hội X của Đảng chủ trương phát triển các thị trường cơ bản như thị trường hàng hóa và dịch vụ, thị trường tài chính, thị trường bất động sản, thị trường sức lao động, thị trường khoa học và công nghệ³ nhằm phát triển kinh tế sản xuất hàng hóa nói chung trong đó có sản xuất hàng hóa nông nghiệp. Những quan niệm mới và chủ trương, biện pháp về thị trường như thế đã thực sự khuyến khích người sản xuất, đơn vị sản xuất phát huy sáng kiến để hạ giá thành, nâng cao năng suất lao động và chất lượng sản phẩm, hấp dẫn người tiêu dùng, làm cho sản xuất hàng hóa phát triển, đời sống nhân dân ngày một nâng cao.

Tuy nhiên, cũng phải thấy rằng, quan tâm vấn đề thị trường mới chỉ là một trong nhiều chủ trương, biện pháp để chuyển nền kinh tế nông nghiệp còn không ít tính chất, biểu hiện tự cấp, tự túc lên sản xuất hàng hóa.

Đảng ta nhấn mạnh, phải tăng cường vai trò của Nhà nước trong quản lý kinh tế để cho sản xuất hàng hóa nói chung trong đó bao hàm sản xuất hàng hóa nông nghiệp phát triển.

Một trong những trọng tâm của đổi mới cơ chế quản lý kinh tế trong nông nghiệp là chính sách đất đai. Đại hội VI của Đảng nhấn mạnh: "Sửa đổi, bổ sung các chính sách về đất ruộng và các loại đất khác để quản lý, sử dụng có hiệu quả và tiết kiệm tài nguyên đất"⁴. Báo cáo chính trị tại Đại hội IX viết: "... thực hiện tốt các chính sách về ruộng đất, phát triển nông nghiệp toàn diện, tiêu thụ nông sản hàng hóa"⁵. Quá trình thực hiện chính sách ruộng đất trong sản xuất nông nghiệp đã đạt được nhiều kết quả đáng ghi nhận. Chính sách khoán hộ theo Nghị

quyết 10 của Bộ Chính trị (tháng 4-1988) đã phát huy được quyền làm chủ và tính tích cực trong sản xuất hàng hoá nông nghiệp của mỗi cá nhân, mỗi hộ gia đình người lao động, làm cho họ gắn bó hơn với sản phẩm hàng hoá nông nghiệp cuối cùng do mình tạo ra, tạo được động lực mới, thúc đẩy sản xuất hàng hoá nông nghiệp phát triển.

Những chủ trương, chính sách về ruộng đất trong nông nghiệp đã góp phần làm cho sản xuất nông nghiệp Việt Nam phát triển khá nhanh, mạnh. Trước đó, sản xuất nông nghiệp Việt Nam không đủ cung cấp lương thực cho tiêu dùng của cả nước, hằng năm chúng ta phải mua thêm, phải nhận viện trợ không hoàn lại một lượng lương thực không nhỏ của nhiều nước anh em. Đến nay, nông nghiệp Việt Nam đã tạo ra được một khối lượng lúa gạo đủ đáp ứng cho nhân dân cả nước, còn dư và xuất khẩu được một lượng gạo khá lớn. Năm 2005, Việt Nam đứng thứ hai trên thế giới về xuất khẩu gạo⁶.

Thành tựu đó có nguyên nhân quan trọng từ việc thực hiện chính sách ruộng đất đúng đắn của Đảng. Tuy nhiên, việc vận dụng, thực hiện chính sách ấy còn có điểm cần được xem xét, khắc phục. Nhiều nơi, quỹ đất công trong sản xuất nông nghiệp đã bị chiếm lấn làm đất riêng hoặc để xây dựng những công trình công cộng. Những vi phạm trong quản lý và sử dụng đất nông nghiệp; thiếu qui hoạch trong quá trình đô thị hóa đã cản trở sự phát triển của sản xuất hàng hóa nông nghiệp và sự phát triển của nền kinh tế - xã hội.

Để chuyển mạnh sản xuất nông nghiệp còn nhiều tính chất, biểu hiện tự cấp, tự túc lên sản xuất hàng hóa hơn nữa, Đảng Cộng sản Việt Nam rất chú trọng áp dụng các biện pháp tiến bộ khoa học, kỹ thuật và công nghệ trong phát triển kinh tế nông nghiệp theo hướng sản xuất hàng hóa. C.Mác và Ph.Ăngghen đã từng khẳng định vai trò của khoa học - kỹ thuật là động lực thúc đẩy xã hội tiến lên.

Thời đại ngày nay là thời đại khoa học, kỹ thuật và công nghệ phát triển như vũ bão. Lúc này, dân tộc, đất nước nào ứng dụng được nhiều thành tựu của khoa học và công nghệ thì sẽ có một trong những điều kiện, yếu tố rất quan trọng để phát triển kinh tế - xã hội nhanh, mạnh. Do nhận thức được điều đó nên từ trước thời kỳ đổi mới, Đảng đã có chủ trương, biện pháp áp dụng "những thành tựu mới của khoa học, kỹ thuật" để làm cho sản xuất nông nghiệp phát triển⁷. Đảng nhấn mạnh phải làm cho khoa học - kỹ thuật thật sự trở thành một động lực to lớn đẩy nhanh quá trình phát triển kinh tế - xã hội của đất nước, phải tiếp tục phát triển, đưa nông nghiệp lên một trình độ mới bằng ứng dụng tiến bộ khoa học và công nghệ, nhất là công nghệ sinh học, phải phát triển mạnh khoa học và công nghệ nhằm phát triển kinh tế - xã hội nói chung, trong đó bao hàm sản xuất hàng hóa nông nghiệp⁸.

Đầu tháng 7-2008, Tại HNTU 7 Khoá X, Đảng ta đã họp bàn và ra Nghị quyết về nông nghiệp, nông thôn và nông dân. Đây là bước phát triển quan trọng trong nhận thức luận của Đảng ta đối với một trong những vấn đề quan trọng hàng đầu của đất nước trong thời kỳ CNH, HĐH.

Chủ trương, chính sách, biện pháp phát triển nền kinh tế Việt Nam nói chung và kinh tế sản xuất hàng hóa nông nghiệp của nước ta nói riêng khi được tổ chức thực hiện đã làm cho tình hình lương thực - thực phẩm có chuyển biến tốt: từ chỗ thiếu ăn triền miên, năm 1988 còn phải nhập hơn 45 vạn tấn gạo, đến năm 1991, tức là sau 5 năm đổi mới, chúng ta đã vượt lên đáp ứng được nhu cầu trong nước, có dự trữ và xuất khẩu, góp phần quan trọng ổn định đời sống của nhân dân và cải thiện cán cân xuất - nhập khẩu. Sau hơn 20 năm đổi mới, nền kinh tế Việt Nam, trong đó có kinh tế sản xuất hàng hóa nông nghiệp đã vượt qua thời kỳ suy giảm, đạt tốc độ tăng trưởng khá cao và phát triển tương đối toàn diện⁹.

Sau hơn 20 năm đổi mới, tính chất tự cấp, tự túc, lạc hậu của nền kinh tế nông nghiệp nước ta đã được khắc phục về cơ bản. Kinh tế nông nghiệp Việt Nam hiện nay đang chuyển mạnh sang sản xuất hàng hóa. Chắc chắn rằng, dưới sự lãnh đạo của Đảng và quản lý của Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa, chúng ta sẽ còn thu được những thành tựu lớn hơn nữa trong phát triển nền kinh tế sản xuất hàng hóa nông nghiệp theo cơ chế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa.

1, 4. Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ VI*, ST, H, 1987, tr.48-51, 49

2. Xem Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ VIII*, CTQG, H, 1996, tr.97-100

3. Xem Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ X*, CTQG, H, 2006, tr.80-82

5. Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ IX*, CTQG, H, 2001, tr.125

6. Xem Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ X*, CTQG, H, 2006, tr.143

7. Xem Đảng Cộng sản Việt Nam: *Báo cáo chính trị của Ban Chấp hành Trung ương Đảng tại Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ IV*, ST, H, 1977, tr.75

8. Xem Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ VI*, ST, H, 1987, tr.75 và 80; Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ IX*, CTQG, H, 2001, tr.92-93; Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ X*, CTQG, H, 2006, tr.187.

9. Xem Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ VII*, ST, H, 1991, tr.18; Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ X*, CTQG, H, 2006, tr.56.